

พฤติกรรมการใช้สารสนเทศด้านมานุษยวิทยา¹

Anthropological Information Use Behavior

จินดารัตน์ เบอรพันธุ์²

วชิราภรณ์ คลังธนบูรณ์²

Chindarat Berpan

Wachiraporn Klungthanaboon

บทคัดย่อ

บทความนี้สังเคราะห์ผลการวิจัยบางส่วนจากโครงการการศึกษาการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) และโครงการสำรวจการใช้งานและการใช้ประโยชน์ของผู้ใช้บริการฐานข้อมูลศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) เพื่อแสดงให้เห็นพฤติกรรมการใช้สารสนเทศด้านมานุษยวิทยาในด้านลักษณะการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ การเข้าถึง การจัดการผลการสืบค้น และการนำสารสนเทศที่ได้ไปใช้ประโยชน์โครงการวิจัยทั้งสองโครงการใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน

¹ บทความนี้เป็นการสังเคราะห์กระบวนการและผลการวิจัยบางส่วนจากงานวิจัย 2 เรื่อง คือ โครงการการศึกษาการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร และโครงการสำรวจการใช้งานและการใช้ประโยชน์ของผู้ใช้บริการฐานข้อมูลศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนการศึกษาจากศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน); This article presents the partial research results of two research projects: 1) the utilization of information resources at the Princess Maha Chakri Siridhorn Anthropology Centre's library, and 2) the survey of behaviors in using and utilizing the Princess Maha Chakri Siridhorn Anthropology Centre's online databases.

² ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; Department of Library Science, Faculty of Arts, Chulalongkorn University

(Mixed-methods research) ประกอบด้วยการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพและข้อมูลเชิงปริมาณจากผู้ใช้สารสนเทศด้านมานุษยวิทยา ได้แก่ กลุ่มนักวิชาการ กลุ่มนักศึกษา กลุ่มสื่อสารมวลชน กลุ่มบุคลากรภาครัฐ และกลุ่มวิชาชีพอื่น ๆ ผลการศึกษา พบว่า สื่อสิ่งพิมพ์รูปแบบหนังสือ โดยเฉพาะหนังสือภาษาไทย เป็นรูปแบบที่ผู้ใช้ห้องสมุดทุกคนเลือกใช้ ส่วนฐานข้อมูลออนไลน์เชิงพาณิชย์ที่ห้องสมุดศูนย์ฯ บอกรับ พบว่ามีผู้ใช้น้อยสำหรับการใช้ฐานข้อมูลที่ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรพัฒนา พบว่ามีการใช้งานครบเกือบทุกฐาน โดยฐานข้อมูลที่ใช้จำนวนมากกว่าได้ใช้ คือ ฐานข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยและฐานข้อมูลงานวิจัยทางชาติพันธุ์ในประเทศไทย ในด้านวิธีการเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุด พบว่า ผู้ใช้สืบค้นฐานข้อมูลรายการออนไลน์ และค้นดูจากชั้นหนังสือโดยตรงผู้ใช้เข้าถึงฐานข้อมูลออนไลน์ที่ศูนย์ฯ พัฒนาผ่านทางโปรแกรมค้นหาและสืบค้นจากเว็บไซต์ศูนย์ฯ โดยตรง ส่วนวิธีการจัดการสารสนเทศที่เข้าถึงได้จากห้องสมุดและฐานข้อมูลออนไลน์ที่ศูนย์ฯ พัฒนา คือ การอ่านและการจดบันทึก ด้านการนำสารสนเทศที่ได้ไปใช้ประโยชน์ ผู้ใช้นำไปใช้ประโยชน์ในด้านวิชาการ ด้านนโยบาย ด้านสาธารณะ ด้านชุมชนและพื้นที่ ด้านพาณิชย์ และด้านการดำรงชีวิต

คำสำคัญ: สารสนเทศด้านมานุษยวิทยา พฤติกรรมสารสนเทศ การใช้สารสนเทศ

Abstract

This article synthesizes research findings from 2 research projects: 1) the use study on library resources of Princes Maha Chakri Siridhorn Anthropology Center (SAC), a state enterprise, and 2) the users' study on the SAC's database usage to exhibit the anthropological information use behavior: access, search result management and implementation of the retrieved information. These two research projects employ the mixed-method study approach comprising collecting qualitative and quantitative data from anthropological information users: academics, students, mass media workers, government agency personnel, and other professionals. The study findings reveal that the majority of information users use Thai printed books, the use of the online commercial databases are reportedly found at a minimal

level. Almost all of the databases developed by the SAC are found to be utilized. Among them, the Thai ethnic minority and ethnic research databases are heavily used. As for the access to anthropological information, the users conduct online searches via the SAC's websites and OPAC and look for books on the SAC's shelves. They read and make notes from the retrieved information. In addition, the users make use of the information for academic purpose, policy formulation, public matters, community and area development, commercial and living benefits.

Keywords: Anthropological Information; Information Behavior; Information Use

บทนำ

มานุษยวิทยาเป็นวิชาที่ว่าด้วยเรื่องของมนุษย์และสังคม การศึกษาด้านมานุษยวิทยาจึงเกี่ยวข้องกับการค้นคว้าเรื่องราวเกี่ยวกับมนุษย์แง่มุมต่างๆ ทุกด้านในสังคมทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ดังนั้น ขอบเขตของเรื่องที่ศึกษาจึงค่อนข้างกว้างและมีวิธีการศึกษาหลากหลายจนกล่าวได้ว่า มานุษยวิทยาเป็นศาสตร์แห่งการเปรียบเทียบและศาสตร์องค์รวม (Comparative and holistic science) ในแง่ของการเป็นศาสตร์แห่งการเปรียบเทียบ มานุษยวิทยาเกิดขึ้นจากการมุ่งสำรวจค้นหาความเป็นจริงของสรรพสิ่งในสังคมทั้งหมดทุกพื้นที่ทั้งเก่าแก่และทันสมัย และทั้งที่เรียบง่ายและซับซ้อน โดยนำวิธีการของศาสตร์แขนงต่าง ๆ มาใช้ร่วมกันเพื่อให้เกิดความรู้โดยรวมเกี่ยวกับมนุษยชาติ วิชาดำเนินการจึงต้องใช้การเปรียบเทียบเป็นเครื่องมือสำคัญ ส่วนลักษณะที่เป็นศาสตร์องค์รวมนั้นสืบเนื่องจากการแสวงหาเรื่องราวเพื่อพรรณนาความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงซึ่งกันและกันขององค์ประกอบต่าง ๆ ทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ทำให้ต้องใช้ข้อมูลหลากหลายมิติเพื่อประมวลผลเป็นสารสนเทศที่จะนำไปสู่ความรู้เกี่ยวกับมนุษยชาติและความเป็นสากลของมนุษย์ (Human Universals) ตัวอย่างเช่น ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ของประชากรกับการเลี้ยงดูในวัยเด็ก ระหว่างโภชนาการกับสุขภาพ และระหว่างวัฒนธรรมทางภาษากับความคิด เป็นต้น (Kottak, 1997, Robbins, Hockenbury, & Cook, 2013) ดังนั้นการผลิตรวบรวมและจัดเก็บรักษาสารสนเทศด้านมานุษยวิทยาในรูปแบบต่างๆ โดยสถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้ใช้เข้าถึงและนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างสะดวกจึงมีผลต่อพัฒนาการและความก้าวหน้าขององค์ความรู้ในสาขานี้

สำหรับการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้สารสนเทศด้านมานุษยวิทยานั้น นอกเหนือจากแหล่งสารสนเทศ⁴ และทรัพยากรสารสนเทศ⁵ ที่ให้บริการต้องมีคุณภาพและมีจำนวนเพียงพอต่อความต้องการแล้ว การจัดบริการให้สอดคล้องกับพฤติกรรมการใช้ของผู้ใช้นับว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญยิ่ง ดังนั้นการศึกษาพฤติกรรมการใช้สารสนเทศด้านมานุษยวิทยาจึงเป็นประโยชน์แก่แหล่งสารสนเทศด้านมานุษยวิทยาในการนำผลการศึกษามาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศและการให้บริการแก่ผู้ใช้ ซึ่งจะส่งผลให้มีการนำสารสนเทศไปใช้ประโยชน์มากขึ้น อย่างไรก็ตาม จากการสำรวจเบื้องต้นพบว่า การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสารสนเทศด้านมานุษยวิทยายังมีไม่มาก ตัวอย่างเช่น การศึกษาปัญหาด้านสารสนเทศของนักมานุษยวิทยา โดย Amsden (1968) การศึกษาเปรียบเทียบการใช้หนังสือและวารสารในสาขาวิชาสังคมศาสตร์ 4 สาขา โดย Sutton & Jacoby (2008) รายงานการสำรวจความต้องการสารสนเทศด้านมานุษยวิทยา โดย Schmid (2009) และการวิเคราะห์การอ้างถึงในวิทยานิพนธ์ปริญญาโทและปริญญาเอกด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา โดย Rosenberg (2015) เป็นต้น

ดังนั้น การนำผลการศึกษางานวิจัย 2 เรื่อง คือ โครงการการศึกษาการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร และโครงการสำรวจการใช้งานและการใช้ประโยชน์ของผู้ใช้บริการฐานข้อมูลศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร มาสังเคราะห์เพื่อช่วยให้นักวิชาชีพสารสนเทศด้านมานุษยวิทยามีโอกาสรับรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมผู้ใช้สารสนเทศด้านมานุษยวิทยามากขึ้น อาจเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยปรับปรุงการให้บริการทรัพยากรสารสนเทศด้านมานุษยวิทยาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมสารสนเทศด้านมานุษยวิทยาในแง่มุมต่าง ๆ ให้ลึกซึ้งต่อไป

สำหรับการนำเสนอผลการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมสารสนเทศด้านมานุษยวิทยาในบทความนี้ ครอบคลุมพฤติกรรมการใช้สารสนเทศทางมานุษยวิทยาในด้านลักษณะการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ การเข้าถึง และการจัดการผลการสืบค้น ตลอดจนการนำสารสนเทศที่ได้ไปใช้ประโยชน์

⁴ แหล่งสารสนเทศ หมายถึงแหล่งรวบรวมสารสนเทศ และ / หรือทรัพยากรสารสนเทศประเภทต่าง ๆ

⁵ ทรัพยากรสารสนเทศ หมายถึงวัสดุที่บันทึกสารสนเทศโดยใช้ภาษา สัญลักษณ์ภาพ และเสียง

มานุษยวิทยาและพฤติกรรมสารสนเทศ

ขอบเขตการศึกษาด้านมานุษยวิทยาเกี่ยวข้องกับวิทยาการสาขาต่าง ๆ ซึ่งจำแนกเป็นสาขาย่อยตามทฤษฎีและระเบียบวิธีวิจัยได้เป็น 2 สายใหญ่ ได้แก่ สายอังกฤษ แบ่งเป็นมานุษยวิทยากายภาพ (Physical anthropology) โบราณคดี (Archaeology) และมานุษยวิทยาสังคม (Social anthropology) ส่วนสายอเมริกัน แบ่งเป็น 4 สาขา ดังนี้ มานุษยวิทยาสังคมวัฒนธรรม (Sociocultural anthropology or Cultural anthropology) มานุษยวิทยาโบราณคดี (Archaeological anthropology) มานุษยวิทยาชีววิทยาหรือกายภาพ (Biological or physical anthropology) และ มานุษยวิทยาภาษาศาสตร์ (Linguistic anthropology) แต่ละสาขามีขอบเขตสรุปได้ดังนี้ (Kottak, 1997 ; Robbins, Hockenbury, & Cook, 2013 ; Duangviset, 2018)

มานุษยวิทยาสังคมวัฒนธรรมเกี่ยวข้องกับสังคมและวัฒนธรรม วิธีการดำเนินชีวิตของมนุษย์โดยรวมครอบคลุมการสำรวจ การพรรณนา การวิเคราะห์ และการอธิบายลักษณะที่เหมือนและที่แตกต่างโดยผ่านการพิจารณาช่วงเวลาและพื้นที่ต่างๆ บนพื้นฐานการรับรู้ลักษณะที่เป็นสากล

มานุษยวิทยาโบราณคดี หรือโบราณคดีเกี่ยวข้องกับการฟื้นฟู หรือการบูรณะ (Reconstruction) การพรรณนาเรื่องราวจากข้อมูล และการแปลความพฤติกรรมมนุษย์และแบบแผนทางวัฒนธรรมในอดีตจากหลักฐานต่าง ๆ ที่ค้นพบ ทั้งโบราณวัตถุ เช่น สิ่งประดิษฐ์ เครื่องมือเครื่องใช้โบราณ และโบราณสถาน

มานุษยวิทยาชีววิทยาหรือกายภาพเกี่ยวข้องกับการศึกษาความหลากหลายทางชีววิทยาของมนุษย์ในช่วงเวลาและพื้นที่ต่างๆ ซึ่งเป็นผลจากการหลอมรวมกันของยีนส์และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม เช่น อากาศ ความชื้น โภชนาการ และโรค เป็นต้น ส่งผลให้เกิดวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ มานุษยวิทยาสาขานี้ยังครอบคลุมวานวิทยา (Primatology) ซึ่งว่าด้วยการศึกษาสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมชั้นสูงสุดทั้งลิงและคน (Primates)

มานุษยวิทยาภาษาศาสตร์เป็นวิชาที่ว่าด้วยการศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสารของมนุษย์ ภาษาที่ใช้ในบริบทวัฒนธรรมและสังคมที่ต่างกันทั้งเวลาและสถานที่ ครอบคลุมลักษณะต่างๆ ของภาษา เช่น ระบบหน่วยเสียงไวยากรณ์ คำศัพท์ ความหมาย ตระกูลภาษาทั้งภาษาเก่าและใหม่ เป็นต้น

เมื่อพิจารณาเนื้อหาในสาขาย่อยทั้งสี่ด้านข้างต้นเห็นได้ว่าขอบเขตความรู้ด้านมานุษยวิทยาเกี่ยวพันเชื่อมโยงกับวิทยาการสาขาต่าง ๆ มากมายไม่ว่าจะเป็นประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ปรัชญา ชีววิทยา ภาษา ศิลปกรรม โบราณคดี และกายวิภาค ฯลฯ (O'Neil, 2012) สารสนเทศด้านมานุษยวิทยาจึงมีความหลากหลายทั้งเนื้อหาและแหล่งกำเนิด กล่าวคือ มีทั้งที่มาจากซากดึกดำบรรพ์ ศิลปวัตถุ สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม และจากผู้คนร่วมสมัยทั่วโลกอุปกรับองค์ความรู้ที่เป็นสากล ลักษณะเช่นนี้ส่งผลให้มีการนำสารสนเทศ ความรู้ และหลักการด้านมานุษยวิทยาไปประยุกต์ใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาในด้านต่าง ๆ อย่างกว้างขวางในปัจจุบัน ตัวอย่างเช่น การนำมาใช้บรรเทาปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างรวดเร็วทั่วโลกทั้งด้านสภาพแวดล้อม ด้านความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ ด้านปัญหาชนกลุ่มน้อย และด้านปัญหาสังคมผู้สูงอายุ การประยุกต์ใช้ความรู้ด้านมานุษยวิทยาและโบราณคดีเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การใช้ความรู้ด้านสังคมวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาแนวทางการลดปัญหาเชื้อชาติและสร้างความเป็นหนึ่งเดียวการใช้ความรู้ด้านมานุษยวิทยาชีววิทยาในการวิเคราะห์อาชญากรรมในเชิงนิติวิทยาศาสตร์ (Forensic crime scene analysis) การนำข้อมูลใหม่ทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์มาใช้พัฒนาอุตสาหกรรมวัฒนธรรม⁶ ซึ่งกำลังมีบทบาทและศักยภาพในการแข่งขันสูงในปัจจุบัน และการใช้สารสนเทศเกี่ยวกับแหล่งโบราณคดีในการพัฒนาโครงสร้างเมืองและชุมชนเพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจในระยะยาว เป็นต้น (Robbins, Hockenbury, & Cook, 2013 ; Panomwan Na Ayutthaya, 2017 ; Shoocongdej, 2017) ด้วยเหตุนี้สารสนเทศด้านมานุษยวิทยาจึงไม่เพียงเป็นที่ต้องการของนักวิชาการด้านมานุษยวิทยาเท่านั้น แต่ยังมีคุณค่ายังต่อบุคคลในแวดวงวิชาชีพอื่น ๆ เช่น ข้าราชการ ผู้ประกอบการ นักกฎหมาย สื่อมวลชน นักการเมือง นักโภชนาการ ฯลฯ ดังนั้นการส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาค้นคว้า รวมถึงการรวบรวม และเผยแพร่สารสนเทศด้านมานุษยวิทยาอย่างเป็นระบบเพื่อให้บุคคลทั่วไปทุกกลุ่มเข้าถึงได้อย่างกว้างขวาง สะดวกและรวดเร็วจึงมีความสำคัญเพราะนอกจากจะก่อให้เกิดความ

⁶ อุตสาหกรรมวัฒนธรรม (Cultural industries) หมายถึง อุตสาหกรรมที่สร้างสรรค์ผลผลิตหรือบริการที่เกิดจากแรงบันดาลใจอันเกี่ยวเนื่องกับมรดกทางวัฒนธรรม องค์ความรู้ด้านประเพณี และองค์ประกอบด้านงานศิลป์

ก้าวหน้าทางวิชาการด้านมานุษยวิทยาโดยตรงแล้วยังส่งผลต่อพัฒนาการด้านอื่นๆ ทั้งสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยรวม

สำหรับหน่วยงานที่มีหน้าที่โดยตรงในการผลิต รวบรวม จัดเก็บ และเผยแพร่สารสนเทศด้านมานุษยวิทยามีหลากหลาย ทั้งหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบโดยตรง เช่น กรมศิลปากรเป็นต้น ห้องสมุดในสถาบันการศึกษาที่มีหลักสูตรการเรียนการสอนด้านมานุษยวิทยา เช่น ห้องสมุดมหาวิทยาลัยศิลปากร, The George and Mary Foster Anthropology Library, University of California Berkeley, The Library of the University Museum of Archeology and Anthropology, University of Pennsylvania เป็นต้น ศูนย์ข้อมูลเฉพาะด้าน เช่น ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรและห้องสมุดศูนย์ฯ เป็นต้น และหน่วยงานที่เป็นสถาบันวิจัยและห้องสมุดในสังกัด เช่น Smithsonian Institution and The John Wesley Powell Library of Anthropology เป็นต้น (Bachand, 2013)

สารสนเทศที่เผยแพร่มีทั้งที่อยู่ในรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือ วารสาร จุลสาร รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ เอกสารประกอบการสัมมนา เอกสารโบราณ และ กฤตภาค เป็นต้น สื่อโสตทัศน์ เช่น วีดิทัศน์ ดีวีดี วีดิทัศน์ ซีดี ภาพยนตร์ สื่อบันทึกการแสดง การบรรยาย การสัมมนา การประชุมประจำปีและกิจกรรมต่าง ๆ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ วารสารอิเล็กทรอนิกส์ และฐานข้อมูลออนไลน์ เป็นต้น นอกจากนี้ บางแห่งยังเผยแพร่สารสนเทศผ่านเว็บไซต์ ซึ่งมีทั้งในลักษณะข้อความ (Text) เช่น บทความ ฐานข้อมูล และ บล็อก เป็นต้น ในลักษณะที่เป็นภาพนิ่ง (Still image) เช่น ภาพวัตถุโบราณ การละเล่น และการแสดง เป็นต้น และลักษณะที่เป็นภาพเคลื่อนไหว (Moving image) เช่น ไฟล์วีดิทัศน์และไฟล์ภาพยนตร์ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ในประเทศไทย แหล่งข้อมูลด้านมานุษยวิทยาที่มีบทบาทสำคัญ และเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางแห่งหนึ่ง คือศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร(องค์การมหาชน) ในกำกับของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรมีหน้าที่เผยแพร่ความรู้และส่งเสริมการเรียนรู้ด้านมานุษยวิทยา รวมทั้งสนับสนุนการศึกษา ค้นคว้าวิจัย ด้านสังคมวัฒนธรรม โดยการผลิตหนังสือด้านมานุษยวิทยาจำนวนมากออกเผยแพร่ และให้บริการทรัพยากรสารสนเทศประเภทต่างๆ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศน์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ผ่านห้องสมุดศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre's Library, [n.d.]) นอกจากนี้ยังได้พัฒนาระบบฐานข้อมูลออนไลน์

ในสาขามานุษยวิทยาและศาสตร์ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้บริการแก่สาธารณชนผ่านทางเว็บไซต์ของศูนย์ฯ ใน พ.ศ.2560 ฐานข้อมูลที่ให้บริการมีทั้งหมด 16 ฐาน ประกอบด้วย ฐานข้อมูลด้านชาติพันธุ์ 3 ฐาน ฐานข้อมูลด้านโบราณคดีและประวัติศาสตร์ 5 ฐาน และฐานข้อมูลด้านสังคมและมรดกทางวัฒนธรรม 8 ฐาน ศูนย์ฯ ยังมีโครงการจะให้บริการฐานข้อมูลออนไลน์ที่รวบรวมเนื้อหาด้านกายวิภาค ในช่วงปลาย พ.ศ.2560 อีกด้วย (Academic Database Division, 2017, Lerdpipatworakul, Interviewed, 29 November 2016)

สำหรับการพิจารณาลักษณะการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ แบ่งได้เป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับแรก คือ การพิจารณาประเภทของทรัพยากรสารสนเทศที่ผู้ใช้เข้าถึง และวิธีการเข้าถึง เช่น การสืบค้นจากฐานข้อมูลออนไลน์ การค้นหาจากชั้นหนังสือ การเข้าถึงผ่านเว็บไซต์ และการล็อกอินฐานข้อมูลที่หน่วยงานบอกรับ เป็นต้น ระดับที่สอง คือ การพิจารณาลักษณะการใช้ทรัพยากรสารสนเทศที่เข้าถึงจากตัวบ่งชี้ที่แสดงให้เห็นถึงความสนใจในการใช้ เช่น การอ่านสำรวจตรวจสอบ (Viewing) เพื่อให้ทราบลักษณะโครงสร้างของข้อเขียน หรือเนื้อหาโดยสังเขป การอ่านผ่าน โดยการกวาดสายตารวดเร็วไปยังสิ่งที่เป็นเป้าหมาย แล้วจึงอ่านรายละเอียดเฉพาะที่เกี่ยวกับสิ่งที่ต้องการโดยไม่จำเป็นต้องใช้เวลานาน การอ่านวิเคราะห์และสรุปความเพื่อให้เข้าใจเนื้อหาชัดเจน ซึ่งอาจต้องใช้เวลาในการอ่านนาน การยืมทรัพยากรสารสนเทศ การทำสำเนา การดาวน์โหลด และการพิมพ์สารสนเทศ อิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น และระดับที่สาม คือการพิจารณาผลหรือผลกระทบที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรสารสนเทศจากหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าผู้ใช้ได้ใช้สารสนเทศ อาทิ การใช้เพื่อการเรียนรู้หรือเพื่อการวิจัยค้นคว้า เช่น การวิเคราะห์การอ้างอิงในรายงานการวิจัย การตีพิมพ์เผยแพร่งานวิจัย และการดำเนินโครงการต่าง ๆ เป็นต้น (Borin & Yi, 2008)

ส่วนการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรสารสนเทศ เป็นกระบวนการที่คาบเกี่ยวกับการพิจารณารูปแบบการใช้ในระดับที่สาม กล่าวคือ มุ่งศึกษาถึงการนำความรู้ความเข้าใจที่ได้จากกระบวนการศึกษาค้นคว้าทรัพยากรสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ในการสร้างสรรค์ผลผลิตใหม่หรือต่อยอดความรู้เดิม ซึ่งจำแนกได้เป็น 5 ด้านใหญ่ ได้แก่ 1) การสร้างสรรค์เชิงวิชาการ เช่น การเขียนหนังสือ การผลิตบทความวิชาการ การทำวิจัยหรือต่อยอดโครงการวิจัย และการเรียนการสอน เป็นต้น 2) การสร้างสรรค์เชิงนโยบายหรือเชิงบริหาร เช่น การกำหนดนโยบายขององค์กร และการออกกฎระเบียบในการปฏิบัติ เป็นต้น 3) การสร้างสรรค์เชิงสาธารณะ เช่น การสร้างองค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมแก่สังคม

และการนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพการดำเนินชีวิต เป็นต้น 4) การสร้างสรรค์เชิงชุมชนและพื้นที่ เช่น การพัฒนาชุมชน และการพัฒนาท้องถิ่น เป็นต้น และ 5) การสร้างสรรค์เชิงพาณิชย์ เช่น การพัฒนาผลิตภัณฑ์อันก่อให้เกิดรายได้ การสร้างอาชีพ และการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต เป็นต้น (The Thailand Research Fund, 2014 ; Kingma & McClure, 2015)

วิธีการศึกษา

บทความนี้เป็นผลการศึกษางานบางส่วนจากโครงการการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสารสนเทศด้านมานุษยวิทยา 2 เรื่อง มาสังเคราะห์คือ โครงการการศึกษาการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) และโครงการสำรวจการใช้งานและการใช้ประโยชน์ของผู้ใช้บริการฐานข้อมูลศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) การศึกษาทั้งสองเรื่องนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed-methods research) ประกอบด้วยการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพและข้อมูลเชิงปริมาณจากผู้ใช้งานสารสนเทศด้านมานุษยวิทยา โครงการแรกใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและการวิเคราะห์สถิติเบื้องต้น⁷ ส่วนโครงการที่สองได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและการส่งแบบสอบถามออนไลน์

จากการศึกษาเบื้องต้นโดยการสัมภาษณ์นักวิชาการศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร และบรรณารักษ์ห้องสมุดศูนย์ พบว่าผู้ใช้งานสารสนเทศด้านมานุษยวิทยามีความหลากหลายทั้งด้านช่วงอายุและหน้าที่ความรับผิดชอบ ไม่ได้จำกัดแค่เพียงนักมานุษยวิทยา หรืออาจารย์/นิสิตนักศึกษาสาขามานุษยวิทยา แต่ยังมีบุคคลกลุ่มอื่นๆ เช่น สื่อสารมวลชน และ ข้าราชการ เป็นต้น ประกอบกับกลุ่มผู้ใช้งานห้องสมุดศูนย์ อาจไม่ใช่บุคคลกลุ่มเดียวกับผู้ใช้งานข้อมูลออนไลน์ของศูนย์ ดังนั้น กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาพฤติกรรมการใช้ทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาพฤติกรรมการใช้สารสนเทศจากฐานข้อมูลออนไลน์จึงเป็นคนละกลุ่มกัน ข้อมูลที่นำมาใช้วิเคราะห์และสังเคราะห์ในบทความนี้จึงได้มาจากการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย 3 กลุ่ม ได้แก่

⁷ อุตสาหกรรมวัฒนธรรม (Cultural industries) หมายถึง อุตสาหกรรมที่สร้างสรรค์ผลผลิตหรือบริการที่เกิดจากแรงบันดาลใจอันเกี่ยวข้องกับมรดกทางวัฒนธรรม องค์ความรู้ด้านประเพณี และองค์ประกอบด้านงานศิลป์

1. การศึกษาพฤติกรรมการใช้ทรัพยากรสารสนเทศที่ห้องสมุดศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรให้บริการ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ใช้ห้องสมุด จำนวน 30 คน ประกอบด้วย กลุ่มนักวิชาการ ได้แก่ อาจารย์ นักวิจัย ผู้ช่วยนักวิจัย และนักวิชาการอิสระ กลุ่มนักศึกษา กลุ่มสื่อสารมวลชน กลุ่มบุคลากรภาครัฐ และกลุ่มอื่น ๆ

2. การศึกษาพฤติกรรมการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ของศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มเป้าหมายจำนวน 30 คน ประกอบด้วย กลุ่มนักวิชาการ ได้แก่ อาจารย์ นักวิจัย และกลุ่มนักศึกษา จากสถาบันการศึกษาที่มีการเรียนการสอนด้านสังคมวิทยา มานุษยวิทยา โบราณคดี และสาขาที่เกี่ยวข้อง กลุ่มสื่อสารมวลชน และกลุ่มบุคลากรภาครัฐที่เคยติดต่อขอข้อมูลจากบุคลากรของศูนย์ฯ รวม 20 คน และผู้ที่มีประสบการณ์ในการใช้ฐานข้อมูลของศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรซึ่งมีประวัติการติดต่อขอข้อมูลผ่านเว็บไซต์ของศูนย์ฯ หรือผ่านฐานข้อมูลใดฐานข้อมูลหนึ่งที่ศูนย์ฯ ให้บริการ จำนวน 10 คน

การเลือกกลุ่มเป้าหมายทั้งสองกลุ่มข้างต้น ผู้วิจัยได้กำหนดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลให้หลากหลายครอบคลุมทั้งช่วงอายุและหน้าที่ความรับผิดชอบ การสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มนี้ บางคนใช้การสัมภาษณ์แบบเผชิญหน้า (Face-to-face interview) บางคนใช้การสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ (Telephone interview) เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลบางคนอาศัยอยู่ต่างจังหวัด หรือสะดวกที่จะให้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลแต่ละคนใช้เวลาอย่างน้อยแตกต่างกันไปตามประสบการณ์ของแต่ละคน ส่วนใหญ่ใช้เวลาสัมภาษณ์ประมาณ 30-50 นาที และทุกครั้งได้ขออนุญาตบันทึกเสียงสัมภาษณ์ ในขณะที่เดียวกันผู้วิจัยก็ได้จดบันทึกข้อสังเกตที่ได้จากการสัมภาษณ์ไว้ด้วยเพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์และอภิปรายผล

3. การศึกษาพฤติกรรมการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์โดยการส่งแบบสอบถามออนไลน์ผ่านทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ให้แก่กลุ่มผู้ใช้ที่มีรายชื่อสมัครเป็นสมาชิกผ่านเว็บไซต์ของศูนย์ฯ และผ่านฐานข้อมูลที่ศูนย์ฯ ให้บริการ ผู้ใช้กลุ่มนี้มีขนาดใหญ่และกระจายอยู่ทั่วประเทศผู้วิจัยได้เลือกใช้บริการแบบสอบถามออนไลน์แบบไม่เสียค่าใช้จ่าย Survey Monkey (<https://www.surveymonkey.net/>) และส่งไปตามรายชื่อไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ของผู้ใช้ทุกคนที่เคยมีประวัติติดต่อขอข้อมูลจากเว็บไซต์ศูนย์ฯ และจากฐานข้อมูลของศูนย์ฯ จำนวน 5,194 คน โดยไม่รวมผู้ใช้ที่ได้ให้สัมภาษณ์ไปแล้ว และผู้ที่

ได้ปฏิเสธให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัยเมื่อครั้งติดต่อขอสัมภาษณ์ ปรากฏว่า มีผู้ตอบกลับจำนวน 761 คน (14.65%) ในจำนวนนี้มีผู้ปฏิเสธที่จะตอบคำถามชุดนี้ 5 คน ดังนั้นจึงมีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้นจำนวน 756 คน เป็นผู้ที่เคยใช้ฐานข้อมูลของศูนย์ฯ 427 คน (56.48%) และไม่เคยใช้ฐานข้อมูลของศูนย์ฯ 329 คน (43.52%)

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ถอดไฟล์บันทึกการสัมภาษณ์แบบถอดคำแบบสรุป และกำหนดรหัสแทนชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อหลีกเลี่ยงการระบุตัวตนของผู้ให้สัมภาษณ์ โดยมีขั้นตอนตามลำดับ ได้แก่ 1) กำหนดรหัสข้อมูล (Coding) ประเด็นที่ได้จากการสัมภาษณ์ออกเป็นประเด็นใหญ่ (Categories) และประเด็นเนื้อหาย่อย ๆ 2) แยกแยะจัดกลุ่มข้อมูลที่มีเนื้อหาคล้ายคลึงกันไว้ด้วยกัน (Nodes) 3) จัดกลุ่มชุดข้อมูลที่สัมพันธ์กัน ทั้งนี้ได้ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ Nvivo Pro 11 แล้วจึงนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นแนวคิดที่พบ (Theme)

ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามออนไลน์ถึงแม้ว่าข้อมูลที่ได้จากการใช้บริการแบบสอบถามออนไลน์ Survey Monkey ให้ผลการคำนวณข้อมูลเชิงสถิติเบื้องต้นไว้แล้ว แต่ผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรมประเภทตารางคำนวณ (Spreadsheet software) คือ Microsoft Excel เพื่อช่วยคำนวณข้อมูลสถิติเพิ่มเติม

อนึ่ง เนื่องจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่มข้างต้นไม่ใช่กลุ่มบุคคลชุดเดียวกัน ข้อมูลที่ได้จึงไม่อาจนำมาอธิบายสนับสนุนผลซึ่งกันและกันได้ทั้งหมด อย่างไรก็ตามลักษณะเช่นนี้กลับช่วยสะท้อนให้เห็นภาพพฤติกรรมสารสนเทศของกลุ่มผู้ใช้สารสนเทศทางด้านมานุษยวิทยาได้รอบด้านขึ้น

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาที่สังเคราะห์และนำมาเสนอในบทความนี้ จำแนกเป็น 4 ด้านใหญ่ ดังนี้

1. ด้านกลุ่มผู้ใช้สารสนเทศด้านมานุษยวิทยา

1.1 ผู้ใช้ทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุด จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สัมภาษณ์ จำนวน 30 คน เป็นนักวิชาการ (อาจารย์นักวิจัย ผู้ช่วยนักวิจัย และนักวิชาการอิสระ) 19 คน นักศึกษา 2 คน สื่อมวลชน 2 คน บุคลากรภาครัฐ 1 คน และอื่น ๆ 6 คน (ประกอบ

ธุรกิจส่วนตัว ข้าราชการบำนาญ และนักเขียน)

1.2 ผู้ใช้สารสนเทศจากฐานข้อมูล จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สัมภาษณ์ จำนวน 30 คน เป็นนักวิชาการ (อาจารย์ นักวิจัย) 14 คน นักศึกษา 1 คน สื่อสารมวลชน 3 คน บุคลากรภาครัฐ 2 คน และผู้ใช้ที่เคยติดต่อขอข้อมูลผ่านเว็บไซต์/ฐานข้อมูลศูนย์ฯ 10 คน สำหรับผู้ใช้งานข้อมูลที่ตอบแบบสอบถามออนไลน์ ปรากฏว่า จากจำนวนผู้ที่ระบุอายุเคยใช้ฐานข้อมูลของศูนย์ฯ 427 คน มีผู้ระบุสถานภาพตนเอง จำนวน 385 คน โดยจำนวนมากที่สุด เป็นนักศึกษา 131 คน (34.03%) รองลงมา เป็นอาจารย์ จำนวน 126 คน (32.73%) และนักวิจัย จำนวน 42 คน (10.91%) นอกจากนี้มีผู้ระบุสถานภาพอื่น ๆ จำนวน 78 คน (20.26%) เรียงตามความถี่มากที่สุด 3 อันดับแรก ดังนี้ ประชาชนทั่วไป จำนวน 20 คน ข้าราชการ จำนวน 11 คน และ พนักงานเอกชน จำนวน 10 คน นอกจากนี้ยังมี สถานภาพการทำงานอื่น ๆ ที่น่าสนใจ ได้แก่ ผู้ทำงานเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ (4 คน) สถาปนิก (2 คน) นักเขียน (2 คน) พระสงฆ์ (1 คน) และผู้ผลิตภาพยนตร์ (1 คน) เป็นต้น

2. ด้านช่องทางการรับรู้เกี่ยวกับการให้บริการสารสนเทศของศูนย์มานุษยวิทยา สิรินคร

2.1 การรับรู้เกี่ยวกับบริการของห้องสมุด ผู้ใช้รับรู้เกี่ยวกับบริการของห้องสมุดผ่านช่องทางต่าง ๆ หลากหลาย เช่น กิจกรรมของศูนย์ฯ บุคคลรู้จักแนะนำเว็บไซต์ ศูนย์ฯ เอกสารประชาสัมพันธ์ ที่ตั้งของห้องสมุดอยู่ใกล้สถาบันการศึกษาที่เรียน ใกล้สถานที่ทำงาน หรือใกล้บ้าน และ ทำงานที่ศูนย์ฯหรือเคยทำงานให้ศูนย์ฯ อย่างไรก็ตาม การรับรู้ผ่านกิจกรรมที่ศูนย์ฯ จัดเป็นช่องทางที่ผู้ใช้จำนวนมากระบุ ดังเช่น ผู้ให้ข้อมูลคนหนึ่งกล่าวว่า “...รู้จักโดยบังเอิญว่าศูนย์ฯ มีกิจกรรม และจัดที่ห้องสมุด...น่าจะเป็นการฉายหนัง...” (#170215-001)

สำหรับการรับรู้ผ่านทางบุคคลรู้จักแนะนำ ผู้ใช้ส่วนใหญ่ระบุว่า คือ อาจารย์ รองลงมาคือเพื่อน

2.2 การรับรู้เกี่ยวกับฐานข้อมูลที่ให้บริการ ผู้ใช้งานข้อมูลส่วนใหญ่รู้จักฐานข้อมูลผ่านช่องทางการสืบค้นอินเทอร์เน็ตด้วยโปรแกรมค้นหา Google มีผู้ใช้บางคนกล่าวว่าแม้จะรู้จักศูนย์มานุษยวิทยา สิรินครอยู่แล้ว แต่ก็ยังคงใช้โปรแกรมค้นหา Google ในการสืบค้นเพื่อเชื่อมโยงไปยังเนื้อหาในฐานข้อมูลศูนย์ฯ นอกจากนี้มีบุคคลรอบข้าง เช่น เพื่อน เพื่อนร่วมงาน อาจารย์ เป็นต้น ได้แนะนำให้รู้จักฐานข้อมูล นอกจากนี้ การได้รับ

คำแนะนำจากบรรณารักษ์ห้องสมุดศูนย์ฯ ก็เป็นอีกช่องทางหนึ่งที่ช่วยให้ผู้ใช้ได้รู้จักฐานข้อมูลที่ศูนย์ฯ ให้บริการ

ผู้ใช้งานข้อมูลบางคนทราบข้อมูลเกี่ยวกับพันธกิจของศูนย์ฯ จึงมีความคาดหวังว่าศูนย์ฯ จะให้บริการสารสนเทศทางมานุษยวิทยา ดังนั้น จึงรับรู้เกี่ยวกับฐานข้อมูลศูนย์ฯ โดยปริยาย แต่บางคนมีประสบการณ์การทำงานร่วมกับศูนย์ฯ และเคยร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ศูนย์ฯ จัดจึงทราบเกี่ยวกับฐานข้อมูลศูนย์ฯ

สำหรับช่องทางการรับรู้ที่ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ระบุ คือรับรู้จากเว็บไซต์ศูนย์ฯ (www.sac.or.th) จำนวน 233 คน (62.97%) รองลงมา คือ ค้นพบเจอโดยบังเอิญผ่านโปรแกรมช่วยค้นหา เช่น Google เป็นต้น จำนวน 203 คน (54.86%) และจากเพื่อนหรือคนรู้จักแนะนำ จำนวน 73 คน (19.73%)

3. ด้านพฤติกรรมการใช้สารสนเทศ

3.1 ประเภทของทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดที่ใช้ ผู้ใช้ห้องสมุดทุกคนใช้สิ่งพิมพ์รูปแบบหนังสือ ส่วนวารสารและนิตยสารใช้รองลงมา สำหรับทรัพยากรสารสนเทศรูปแบบอื่น ๆ มีผู้ใช้จำนวนค่อนข้างน้อย บางคนใช้หนังสืออ้างอิง เช่น สารานุกรม บางคนใช้รายงานการวิจัย บางคนใช้หนังสืองานศพ

สำหรับสื่อโสตทัศนและสื่ออิเล็กทรอนิกส์มีผู้ระบุว่าใช้จำนวนไม่มาก รูปแบบของสื่อที่ใช้ ได้แก่ วีดิทัศน์ ซีดี ดีวีดี และฐานข้อมูล

เมื่อสอบถามเกี่ยวกับภาษาของทรัพยากรสารสนเทศที่ใช้พบว่าผู้ใช้ส่วนใหญ่ใช้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ แต่สัดส่วนการใช้ภาษาใดมากน้อยขึ้นอยู่กับเนื้อหา ลักษณะงาน และวัตถุประสงค์ที่ผู้ใช้แต่ละคนต้องการนำสารสนเทศไปใช้ อย่างไรก็ตาม ส่วนใหญ่มีสัดส่วนการใช้ทรัพยากรสารสนเทศภาษาไทยมากกว่าภาษาอังกฤษ ดังเช่น ผู้ให้ข้อมูลได้ให้เหตุผลที่เลือกใช้ภาษาไทยมากกว่าภาษาอังกฤษว่า “...เป็นภาษาไทยส่วนใหญ่ เพราะว่ามันเกี่ยวกับเรื่องที่เราทำ” (#170126-004) หรือ “...ส่วนใหญ่ใช้ภาษาไทยค่ะ ภาษาอังกฤษจะใช้บ้างถ้าเป็นระยะอ้างอิงกับทฤษฎีนิดหน่อย” (#170126-005)

อย่างไรก็ตาม มีผู้ใช้ทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดศูนย์ฯ ที่ระบุว่าใช้ทรัพยากรสารสนเทศภาษาอังกฤษมากกว่าภาษาไทย ได้อธิบายว่า “ส่วนใหญ่จะเป็นภาษาอังกฤษมากกว่า เพราะว่าส่วนใหญ่จะค่อนข้างอัปเดต (Update) และมีหนังสือหลากหลาย

หลาย...” (#170302-001) และ “...ค้นหนังสือทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ เพื่อทบทวนองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง... ประมาณ 70 เปอร์เซ็นต์ อ่านหนังสือภาษาอังกฤษ 30 เปอร์เซ็นต์ อ่านหนังสือภาษาไทย” (#170112-004)

3.2 การใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ที่ศูนย์ฯ พัฒนา

สำหรับการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ที่ศูนย์ฯ พัฒนา จำนวน 16 ฐาน มีผู้เข้าใช้งาน 15 ฐาน ส่วนฐานข้อมูลที่ไม่มีผู้ระบุว่าเคยใช้ คือ ฐานข้อมูลศิลปกรรมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ฐานข้อมูลที่ใช้จำนวนมากระบุว่าได้ใช้ คือ ฐานข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย และฐานข้อมูลงานวิจัยทางชาติพันธุ์ในประเทศไทย

3.3 รูปแบบ (ลักษณะ) การใช้ทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดศูนย์ฯ แบ่งเป็นประเด็นย่อย 2 ประเด็น ได้แก่

3.3.1 วิธีการเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุด ผู้ใช้บางคนเข้าถึงโดยสืบค้นรายการที่ต้องการจากฐานข้อมูลรายการออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ห้องสมุดก่อน โดยกล่าวว่า “Search จากที่ทำงาน และจดรายชื่อ จดเลขเรียกหนังสือมา” (#170217-001) แต่บางคนค้นจากฐานข้อมูลรายการออนไลน์ในห้องสมุด ส่วนบางคนเข้าถึงโดยการค้นดู (Browse) จากชั้นหนังสือโดยตรง โดยให้เหตุผลว่า

ไปหาเลย เพราะว่าถ้าเราค้นจากตัวเว็บ มันค้นลำบาก หรือว่าบางทีค้นไปปุ๊บบางทีก็หาไม่เจอ ผมว่าไปดูหนังสือที่ชั้นเลยดีกว่าว่ามีเล่มไหนบ้าง” (#170217-004)

ผมชอบดูหนังสือตาม Shelf มากกว่าดู OPAC (#170329-002) เป็นแหล่งข้อมูลคุ้นเคย เวลาเราอยากได้ตำราอะไรก็มุ่งไปตรงนั้น... แล้วเราก็ไปอ่านทีละเล่ม...ผมไม่ค่อย Key คอมเท่าไร” (#170223-001)

นอกจากนั้นผู้ใช้งานคนใช้ทั้งสองรูปแบบ คือ ค้นหากจากฐานข้อมูลรายการออนไลน์ก่อนไปห้องสมุด และค้นดูจากชั้นหนังสือ

ทั้งสองแบบค่ะ บางทีก็ค้นหนังสือแบบที่เราต้องการ แต่หลาย ๆ ครั้งก็ไปดูหนังสือที่เราต้องการที่ชั้น (#170321-001)

สำหรับการเข้าถึงสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์จากฐานข้อมูลออนไลน์ที่ห้องสมุดให้บริการ ผู้ใช้ห้องสมุดกล่าวว่าเข้าถึงโดยใช้บริการเครือข่ายคอมพิวเตอร์แบบเสมือน (VPN service) จากภายนอกศูนย์ฯ

3.3.2 ลักษณะการใช้ทรัพยากรสารสนเทศที่เข้าถึง มีแตกต่างกันหลายลักษณะ เช่น การอ่านสำรวจตรวจสอบ (Viewing) เพื่อพิจารณาเนื้อหา การบันทึกการหยิบหนังสือมาใช้ประกอบการทำงานในห้องสมุด การยืมไปใช้นอกห้องสมุด การยืมให้บุคคลอื่น การยืมต่อ การยืมครั้งละหลายเล่ม การถ่ายเอกสารในห้องสมุด การยืมไปถ่ายเอกสารแล้วนำมาคืน การถ่ายหน้าที่ต้องการใช้ด้วยโทรศัพท์มือถือ การฝากให้เพื่อนถ่ายเอกสารให้ การดาวน์โหลดและการพิมพ์สารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์จากฐานข้อมูลที่ห้องสมุดบอกรับเป็นสมาชิก ผู้ใช้งานคนที่หยิบหนังสือมาใช้ภายในห้องสมุดได้อธิบายลักษณะการใช้ว่า“ในแง่ที่ว่าดูแล้วว่าเรื่องที่จะใช้เนื้อหาไม่น่าเยอะที่จะอ้างเขา ก็ไปเปิด แล้วก็ Note มาเลย หรือก็ไม่ก็ถ่ายรูปครบ เสร็จแล้วก็ไม่ยืม ก็มานั่งทำต่อ หรืออีกแบบ สงสัยต้องเปิดบ่อย ยังนั่งยืมกลับมา” (#170126-002) หรือ“นั่งอ่านบ้าง เพราะว่าเวลาที่จะยืมหนังสือเราไม่สามารถยืมได้ทั้งหมด ...ก็ต้องหาว่าจะใช้เล่มไหนที่จะยืมมาอ่านที่บ้านหรือที่ทำงานเราก็ต้องนั่งอ่านก่อนด้วยว่ามีข้อมูลที่ใช่ได้ไหม ...ไม่ได้นั่งทำงานที่นั่น” (#170329-004) ในกรณีที่ไม่ได้เป็นสมาชิก ผู้ใช้ห้องสมุดส่วนใหญ่นั่งอ่านและจดบันทึกเลย เช่น “ไปอ่านอย่างเดียวเลยคะ คือเรามีประเด็นของเรา ไปก็ไปนั่งอ่านหนังสือ บางทีก็ครึ่งวัน บางทีก็ทั้งวันได้มาตั้งหนึ่ง” (#170303-004) หรือวานคนอื่นช่วยสำเนาเอกสารให้ “... เวลาที่จะใช้ก็ขอให้รุ่นพี่ช่วยถ่ายเอกสารบางอันที่จะใช้ให้ครับ” (#170317-002)

รูปแบบ (ลักษณะ) การใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ที่ศูนย์ฯ พัฒนา

3.4.1 วิธีการเข้าถึงฐานข้อมูล ผู้ใช้เข้าถึงฐานข้อมูลศูนย์ฯ 2 วิธี ได้แก่ การสืบค้นผ่านโปรแกรมค้นหา และการเข้าใช้ฐานข้อมูลที่ต้องการอย่างเฉพาะเจาะจงโดยเข้าทางเว็บไซต์ศูนย์ฯ ผู้ที่เข้าถึงฐานข้อมูลศูนย์ฯ โดยสืบค้นผ่านโปรแกรมค้นหา ส่วนใหญ่เป็นเพราะไม่สามารถจำที่อยู่เว็บไซต์ (URL) หรือชื่อฐานข้อมูลได้อย่างเฉพาะเจาะจง

หลังจากที่เรารู้แล้วว่ามีเว็บไซต์ของศูนย์ฯ นี้ ถ้าเกิดประเด็นไหนของงานที่จะต้องหาข้อมูลในประเด็นที่เราเห็นภาพรวมแล้วในในเว็บไซต์นี้มีอะไรบ้าง เราก็สามารถเข้าไปที่เว็บนี้ได้โดยตรงคะ ...จำ URL ไม่ได้ ก็ยังคงต้องใช้ search engine เพียงแต่ว่า เราก็คงรู้ว่าเรามีจุดประสงค์เพื่อจะเข้าเว็บนี้ เพื่ออะไรในหัวข้อไหน...(Academic007)

ส่วนผู้ใช้ที่เข้าใช้ฐานข้อมูลโดยไปที่เว็บไซต์ศูนย์ฯ นั้น มีความต้องการสารสนเทศเฉพาะเจาะจงและรู้จักฐานข้อมูลอยู่ก่อนแล้ว

...ก็พอจะรู้ว่ามีฐานข้อมูลอะไรบ้าง ถ้ามีอะไรที่อยากได้ก็จะเข้าไปที่เว็บไซต์โดยตรง คือไม่ search Google เข้าไป (Academic015)

สำหรับผู้ใช้ที่ตอบแบบสอบถามออนไลน์ พบว่าจำนวนมากที่สุดเลือกสืบค้นโดยตรงจากฐานข้อมูลที่คาดว่าจะมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 151 คน (44.15%) รองลงมา สืบค้นด้วยโปรแกรมค้นหา เช่น Google ซึ่งนำไปสู่ฐานข้อมูล ศมส. โดยบังเอิญ จำนวน 150 คน (43.86%) และใช้เครื่องมือ SAC Portal (Single Search) เพื่อสืบค้นเรื่องที่ต้องการจากทุกฐาน จำนวน 35 คน (10.23%)

ลักษณะการใช้ฐานข้อมูลมีทั้งการเข้าใช้อย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง และการเข้าใช้เฉพาะช่วงใดช่วงหนึ่ง ขึ้นอยู่กับความต้องการสารสนเทศและภาระงานในช่วงเวลานั้น ๆ ผู้ใช้ฐานข้อมูลที่ระบุว่าเข้าใช้สม่ำเสมอส่วนใหญ่มีโครงการหรืองานที่ทำอยู่ในขอบเขตสาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ซึ่งต้องการข้อมูลด้านนี้อย่างต่อเนื่อง ยกตัวอย่างเช่น อาจารย์หรือนักวิชาการที่ทำงานในสาขามานุษยวิทยา (Anthropology professionals) ส่วนนักศึกษา นักวิชาการบางคนหรือประชาชนทั่วไปมักเข้าใช้ฐานข้อมูลเฉพาะช่วงที่ต้องการสารสนเทศเพื่อประกอบการทำรายงาน การเรียน และการทำงาน ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง เมื่องานนั้นเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็ไม่ได้เข้าใช้ฐานข้อมูลอีกเลย จนกว่าจะมีโจทย์งานที่ต้องการสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาจึงจะเข้ามาใช้ใหม่ (GovOfficer001, Academic011, WebUser009)

สำหรับผู้ใช้ที่ตอบแบบสอบถามออนไลน์นั้น จำนวนมากที่สุดเข้าใช้ฐานข้อมูลของศูนย์ฯ ประมาณเดือนละครั้ง จำนวน 131 คน (37.11%) รองลงมา คือ 2-3 ครั้ง ต่อ เดือน จำนวน 66 คน (18.70%) และ 2-3 ครั้ง/สัปดาห์ จำนวน 38 คน (10.76%)

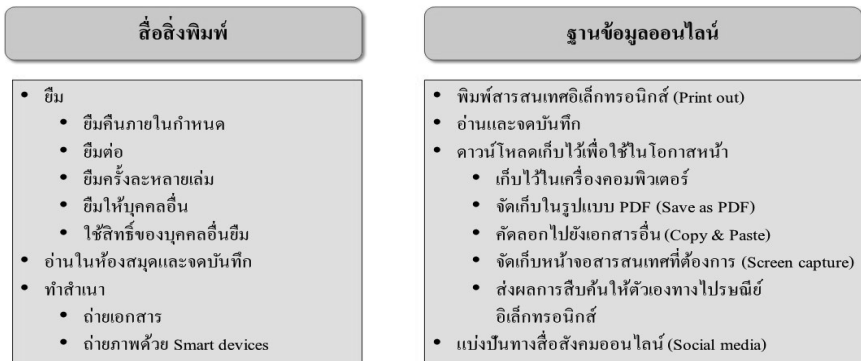
ผู้ใช้งานข้อมูลบางคนใช้สารสนเทศที่สืบค้นได้จากฐานข้อมูลศูนย์ฯ ทันที ในขณะที่บางคนต้องหารายละเอียดเพิ่มเติมจากเอกสารอื่น ๆ ซึ่งอาจเป็นเพราะต้องการอ่านข้อความต้นฉบับหรือต้องการรายละเอียดบางประเด็นเพิ่ม หลังจากผู้ใช้มีประสบการณ์การใช้ฐานข้อมูลศูนย์ฯ แล้ว ผู้ใช้จำนวนไม่น้อยมีแนวโน้มที่จะแนะนำหรือบอกต่อแก่บุคคลรอบข้างว่ามีฐานข้อมูลศูนย์ฯ อยู่ พร้อมแนะนำว่าเป็นแหล่งที่มีประโยชน์สำหรับการค้นคว้าวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มผู้ใช้ที่เป็นอาจารย์ จะแนะนำต่อให้แก่บัณฑิตนักศึกษาค้นคว้าที่ตนสอน

...เวลาที่ supervise นิสิต ป.เอก ก็จะมีบอกว่าเข้าตรงนี้เลย มีนิสิต ป.เอกคนหนึ่งทำวิจัยเรื่องราชาศัพท์ คนชอบพูดว่าราชาศัพท์มาจากเขมร คือคนชอบพูด แต่ไม่ได้มีการพิสูจน์จริง ๆ ลูกศิษย์ก็ใช้ฐานนี้ ตัวเองก็เป็นคนบอกให้เข้าไปดูฐาน [จารึก] เลย ช่วยเยอะ มีข้อมูล คำแปล คำอ่าน (Academic013)

ลักษณะการจัดการผลการสืบค้นที่ได้จากฐานข้อมูล หลังจากพบข้อมูลที่ต้องการแล้ว ผู้ใช้ส่วนใหญ่จะอ่านข้อมูลจากหน้าจอ ยกเว้นว่าต้องการรวบรวมไว้อ่านภายหลังหรือจัดเก็บไว้ใช้ในอนาคต ก็จะมีวิธีการอื่น ๆ ได้แก่ 1) พิมพ์ออกมาจัดเก็บในรูปแบบกระดาษ (Print out) 2) จัดเก็บในรูปแบบไฟล์ PDF (Save as PDF) 3) คัดลอกไปยังเอกสารอื่น (Copy & Paste) 4) จัดเก็บหน้าจอ (Screen Capture) 5) จัดบันทึกไว้ และ 6) ดาวนโหลดเก็บไว้ในเครื่องคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์อื่น ๆ นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ใช้บางคนส่งผลการสืบค้นให้ตัวเองทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์และยังแบ่งปันผลการสืบค้นที่ได้ทางสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ด้วย

ส่วนวิธีจัดการผลการสืบค้นที่ผู้ตอบแบบสอบถามออนไลน์ใช้มากที่สุด คือ คัดลอกและบันทึกผลการสืบค้นลงคอมพิวเตอร์ จำนวน 271 คน (76.99%) รองลงมา คือ พิมพ์เนื้อหาลงกระดาษ (Print out) จำนวน 108 คน (30.68%) และจัดข้อมูลที่สนใจลงกระดาษ/สมุดบันทึก จำนวน 103 คน (29.26%) นอกจากนี้วิธีการอื่น ๆ ที่ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 11 คน (3.31%) ใช้ เช่น อ่านจากหน้าจอโดยไม่บันทึก (3 คน) Print as PDF (1 คน) และแชร์ส่วนตัวในเฟซบุ๊ก (1 คน) เป็นต้น

ภาพ 1 ลักษณะการใช้และการจัดการสารสนเทศที่เข้าถึงได้เพื่อนำมาใช้ประโยชน์

4. ด้านการนำสารสนเทศที่ได้ไปใช้ประโยชน์

4.1 การนำสารสนเทศจากทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุดไปใช้ประโยชน์
 ผู้ใช้นำสารสนเทศที่ได้ไปใช้ประโยชน์หลากหลาย ขึ้นอยู่กับอาชีพหรือลักษณะของงานที่
 ผู้ใช้รับผิดชอบ

ประโยชน์ในการสร้างสรรค์เชิงวิชาการ ผู้ใช้ที่เป็นนักวิชาการ นักวิจัย
 และนักศึกษาใช้สารสนเทศจากทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดศูนย์ เพื่อสร้างสรรค์
 เชิงวิชาการลักษณะต่าง ๆ เช่น ทำวิจัยหรือต่อยอดโครงการวิจัยเขียนบทความวิชาการ
 และเขียนคอลัมน์ เป็นต้น

...ใช้สำหรับเขียนบทความ เพราะต้องการ Reference จากหนังสือ...
 อย่างที่บอกเขียนบทความอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง แต่ทุกเดือนจะมีเขียนบล็อกสั้น ๆ
 เผยแพร่ผ่านฐานข้อมูล เราก็ต้องใช้หนังสืออ้างอิงตลอดเวลา... (#170112-002)

นอกจากนั้นบางคนยังอาจใช้เพื่อทำหน้าที่เป็นอาจารย์พิเศษ เป็น
 วิทยากร กรรมการสอบวิทยานิพนธ์หรือกรรมการประเมินผลงานวิชาการต่าง ๆ รวมทั้ง
 เพื่อการจัดการข้อมูล ลงพื้นที่ภาคสนาม และเพื่อการเรียน

... เป็นอาจารย์พิเศษก็มีเกือบทุกเดือน แล้วก็มีส่วนสัมมนาบรรยาย
 อันนี้ส่วนหนึ่ง แล้วก็มีความร่วมมือระหว่างสถาบัน เวลา Conference เขาก็จะเชิญเรา
 ไปเป็นคน Review บ้าง คณาจารย์บ้าง...กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ส่วนใหญ่ก็จะเป็น
 ป.โท ป.เอก (#170112-004)

...อ้อ ใช่ครับ ทุกกระบวนการเลย ตั้งแต่เก็บข้อมูล Survey ข้อมูล
 เตรียมตัวภาคสนาม เพื่อจะเอามาลงฐานข้อมูล...(#170112-003)

ตามงานครับ อย่างที่สองถ้ามีโจทย์ของนักมานุษยวิทยาที่ผมต้องช่วย
 เขาทำวิจัย ถ้าเราทำการบ้านมาก่อนล่วงหน้า ตามอ่านงานเขาบ้าง หรือรู้ Background
 พื้นที่ Fieldwork ที่จะไปทำ ก็จะดีครับ เราประสานงานกับเขาดี เขาจะได้กลับมาใช้บริการ
 เราอีก...แต่จำนวนที่จะออกมาไม่เยอะเท่างานที่เราไปช่วยนักมานุษยวิทยาไปลง Field
 ครับ (#170329-002)

ประโยชน์ในการสร้างสรรค์เชิงนโยบายหรือเชิงบริหาร ผู้ใช้ใช้ทรัพยากร
 สารสนเทศของห้องสมุดศูนย์ เพื่อประกอบการทำงานบริหารด้วย เช่น... เพื่อที่จะใช้ใ
 การทำงานหัวหน้า อะไรนี้ด้วยครับ (#170112-003)

ประโยชน์ในการสร้างสรรค์เชิงสาธารณะ นอกเหนือจากการเขียนบทความเพื่อประโยชน์ด้านวิชาการโดยตรงแล้ว ผู้ใช้บางคนใช้สารสนเทศเพื่อเขียนงานที่สร้างความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมแก่สังคม และนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพการดำเนินชีวิต

...เขียนในหมอชาวบ้านประจำเดือน ที่ตัวเองเขียนคือในแนวของคนขี้จักรยาน แต่เป็นในแนวของคนขี้จักรยานที่เรียนสังคมและมานุษยวิทยา คือเมื่อได้ไปที่ต่าง ๆ พยายามเอาเรื่องราว อย่างเช่น ไปเที่ยวตลาดน้ำ ก็จะมองวัฒนธรรมของตลาดน้ำคนโบราณว่าทำไมถึงมีตลาดน้ำ อุปนิสัย วัฒนธรรมของตลาดน้ำแต่ละที่เป็นอย่างไร เอามาเขียน ก็จะใช้ตรงนี้ แต่ไม่ได้เขียนในเรื่องสุขภาพอย่างเดียว เขียนให้เห็นว่าจักรยานไม่ได้มีประโยชน์เพียงการเดินทางจากจุดหนึ่งไปจุดหนึ่งนะ แต่มีประโยชน์ในการแวะระหว่างทาง เห็นผู้คน ความสัมพันธ์ของสังคม วัฒนธรรมของสังคมนั้น พยายามเผยแพร่แนวคิดทางนี้อยู่ (#170214-002)

...ประเด็น Hospitality เรื่องจริยศาสตร์ที่เราจะพูดกับสังคม ...เมื่อเสวนาเราก็เผยแพร่ทาง Live เสร็จผมก็สรุปเป็นข่าวส่งไปให้หนังสือพิมพ์ลงพิมพ์อีกรอบหนึ่ง โดยเขียนให้ง่ายลง ก็พยายามทำให้ครบวงจร นี่คือประโยชน์ที่ได้รับจากห้องสมุดในแง่ของเนื้อหาที่พยายามจะเข้าไปสู่สาธารณชน (#170317-002)

ประโยชน์ในการสร้างสรรค์เชิงชุมชนและพื้นที่มีผู้ใช้บางคนใช้สารสนเทศเพื่อประกอบการทำงานเชิงพัฒนาชุมชนในลักษณะของการศึกษาข้อมูลท้องถิ่น เช่น ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการพัฒนาพิพิธภัณฑ์

ต้องหาข้อมูล สมมติว่าพิพิธภัณฑ์ที่เราจะไป หรือว่าพื้นที่ที่เราจะไป เราต้องหาข้อมูลก่อนว่าเราจะไปเจออะไร หรือมีข้อมูลคร่าว ๆ อะไร เพื่อที่จะได้เป็นข้อมูลเบื้องต้น ...ปัญหาที่เกิดขึ้นบ้างที่ไม่ได้เกิดจากท้องถิ่น บางทีเกิดจากข้างนอกเข้าไป มันมีผลกระทบต่อกันไปทั้งหมด เพราะฉะนั้นข้อมูลที่เป็นภาพใหญ่ ซึ่งเราก็ต้องไปหามา พยายามรวบรวมเป็นประเด็นไปบอกคนท้องถิ่น เช่น สาเหตุนี้มันอาจจะเกิดจากเหตุการณ์ข้างนอกมากระทบก็ได้ หรือในท้องถิ่นมีอะไรที่จะมาสอดคล้องกับภาพใหญ่ได้ ก็ต้องมีการตรวจเช็คข้อมูลตลอดเวลา (#170126-005)

ประโยชน์ในการสร้างสรรค์เชิงพาณิชย์ ผู้ใช้บางคนได้ใช้สารสนเทศเพื่อพัฒนาบริการ หรือจัดทำผลิตภัณฑ์ เช่น การรับงานในลักษณะเป็น Content curator

โดยรวบรวมและคัดสรรเนื้อหาจากแหล่งต่าง ๆ มานำเสนอให้นำสนใจ การใช้ประกอบการทำหน้าที่เป็น Ghost writer การสร้างสรรค์งานศิลป์เพื่อประโยชน์เชิงพาณิชย์ และการผลิตงานเพื่อประชาสัมพันธ์องค์กร เป็นต้น

...ยกตัวอย่างว่าตอนนี้กำลังทำเรื่อง... เขากำลังจะทำศูนย์เรียนรู้อยู่ที่โรงงานที่ปราจีน เขาก็จะไม่ได้ออกว่าประวัติศาสตร์เป็นอย่างไร แต่เขาจะบอกว่าบริบทไทยเป็นอย่างไร ซึ่งตรงนี้ห้องสมุดจะช่วย อย่างเช่น เขาเกิดขึ้นปีนี้ ปีนี้สังคมเป็นอย่างไร เขาเกิดขึ้นจากบริบทฯ ความต้องการยาในสังคมในตอนนั้นเป็นอะไรอย่างไร เราก็ค้นคว้าในส่วนนี้มาเสริมเพื่อให้เรื่องของเขาดูมีอะไรมากกว่าเดิม อันนี้ในฐานะคนทำ Content ที่ Base on research นะคะ ต้องบอกว่าคนที่ทำงานแบบนี้จะมีไม่มาก เพราะว่าต้องค้นเยอะ และต้องใช้พลังในการทำเยอะ (#170215-001)

...มาค้นรูปแล้วก็ลายศิลปะที่น่าสนใจ ก็จะไปใช้ตรงงานขนาดเล็ก งานศิลปะขนาด ๆ เพราะว่าทำอยู่ ...เราทำงานนกหวีดดิน ... (#170217-002)

ที่ได้ส่วนมากก็จะไปรวบรวมเพื่อที่จะเรียบเรียงเป็นบทความใหม่ขึ้นมา เพื่อจะได้ลงพิมพ์ในวารสารหรือว่าหนังสือของบริษัทครับ ...เป็นวารสารภายในบริษัทครับ (#170217-004)

ประโยชน์ในการดำรงชีวิตผู้ใช้ส่วนหนึ่งใช้สารสนเทศเพื่อดูแลสุขภาพ เดินทางท่องเที่ยว ตอบสนองความสนใจส่วนตัว แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และจรรโลงใจ

บางทีไปแล้ว เราไม่ได้หาความรู้ไป เราไม่รู้ว่ที่เราไปคืออะไร เราก็กลับมาอ่านได้ กลับมาอ่านก็ทำให้เราได้ว่าที่ที่เราไปคืออะไร (#170223-003)

... สนองความชอบส่วนตัว เช่น พวกเรื่องชาติพันธุ์ เรื่องภาพ บางทีมีรูปเครื่องประดับสวย ๆ ชาวเขาใส่ผ้าแบบที่เราชอบ พวกนี้จะสนอง Need (#170126-006)

4.2 การนำสารสนเทศจากฐานข้อมูลศูนย์ฯ ไปใช้ประโยชน์ผู้ใช้งานข้อมูลส่วนใหญ่ นำสารสนเทศที่ได้ไปใช้ประโยชน์เพื่อผลิตผลงานวิชาการ ตอบสนองความสนใจส่วนตัว แลกเปลี่ยนความรู้ และเพื่อให้รู้จักสถานที่และเข้าใจชุมชน ในขณะที่ผลจากการวิเคราะห์แบบสอบถามออนไลน์ ชี้ให้เห็นว่าผู้ใช้งานข้อมูลส่วนใหญ่ นำสารสนเทศที่ได้จากการใช้ฐานข้อมูลศูนย์ฯ ไปใช้เพื่อผลิตผลงานวิชาการ โดยใช้ประกอบการทำวิจัย จำนวน 211 คน (59.27%) ใช้ทำวิทยานิพนธ์ จำนวน 155 คน (43.54%) และใช้เขียนบทความ จำนวน 126 คน (35.39%) นอกจากนี้ยังพบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามใช้

ฐานข้อมูลศูนย์ฯ เพื่อประกอบการดำเนินธุรกิจ จำนวน 4 คน (1.12%) และนำไปใช้ประโยชน์ด้านอื่น ๆ จำนวน 34 คน (9.55%) เช่น ใช้เพื่อเพิ่มพูนความรู้ทั่วไปตามความสนใจ (15 คน) ประกอบการเรียน (5 คน) ใช้เพื่อเขียนบทนิทรรศการและจัดนิทรรศการ (2 คน) เพื่อผลิตภาพยนตร์สารคดี (1 คน) เตรียมข้อมูลก่อนการเดินทางท่องเที่ยว (1 คน) เป็นต้น

นอกจากนั้นเนื่องจากข้อมูลในฐานข้อมูลที่ศูนย์ฯ ให้บริการมีหลากหลายรูปแบบเช่น ข้อความ (บทความย่อ เนื้อหาฉบับเต็ม แหล่งอ้างอิง) แผนที่เกี่ยวกับสถานที่ต่าง ๆ ภาพ และคลิปวีดิทัศน์ เป็นต้น จึงช่วยให้ผู้ใช้สารสนเทศเข้าใจประเด็นเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น และสะดวกในการนำไปใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์การใช้ที่แตกต่างกัน

ตาราง 1 การใช้ประโยชน์จากสารสนเทศที่เข้าถึงได้

การใช้ประโยชน์	นักวิชาการ		นักศึกษา		สื่อมวลชน		บุคลากรภาครัฐ		อื่น ๆ	
	ห้องสมุด	ฐานข้อมูล	ห้องสมุด	ฐานข้อมูล	ห้องสมุด	ฐานข้อมูล	ห้องสมุด	ฐานข้อมูล	ห้องสมุด	ผู้ติดต่อทางเว็บ
การสร้างสรรคเชิงวิชาการ	✓	✓	✓	✓		✓		✓	✓	✓
การสร้างสรรคเชิงบริหาร	✓	✓								✓
การสร้างสรรคเชิงสาธารณะ	✓					✓			✓	
การสร้างสรรคเชิงชุมชนและพื้นที่		✓				✓		✓	✓	✓
การสร้างสรรคเชิงพาณิชย์	✓				✓				✓	✓
การใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต	✓	✓				✓	✓	✓	✓	✓

สรุปและอภิปรายผล

ผลการศึกษาข้างต้น สามารถสรุปประเด็นสำคัญเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สารสนเทศด้านมานุษยวิทยาได้ดังนี้

1. ผู้ใช้สารสนเทศด้านมานุษยวิทยามีหลายกลุ่ม แม้ว่าผู้ใช้กลุ่มใหญ่จะเป็นนักวิชาการและนักศึกษาด้านมานุษยวิทยา การที่บุคคลในวิชาชีพต่าง ๆ สนใจใช้สารสนเทศด้านมานุษยวิทยา น่าจะเป็นเพราะด้วยลักษณะธรรมชาติและเอกลักษณ์ของมานุษยวิทยาที่เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับมนุษย์ในทุก ๆ ด้าน ไม่มีข้อจำกัดด้านพื้นที่และเวลามากมาย นอกจากนั้น สารสนเทศยังมีทั้งที่เป็นภาษาแม่และภาษาต่างประเทศจึงเป็นเหตุให้สารสนเทศด้านนี้มีปริมาณมากมายหลากหลาย และครอบคลุมขอบเขตกว้างขวาง กอปรกับสารสนเทศด้านนี้มีบทบาทสำคัญต่อการดำรงชีวิต การส่งเสริม การพัฒนา และการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในสังคมอีกด้วย (Robbins, Hockenbury, & Cook, 2013 ; Panomwan Na Ayutthaya, 2017 ; Shoocongdej, 2017) ดังนั้นผู้ใช้สารสนเทศด้านมานุษยวิทยาจึงอาจเป็นได้ทั้งนักวิชาการ นิสิตนักศึกษา และประชาชนทั่วไป ด้วยสภาพการณ์เช่นนี้ทำให้ผู้ใช้สารสนเทศประสบปัญหาในการเข้าถึงสารสนเทศด้านมานุษยวิทยาและทำให้เกิดความท้าทายแก่ผู้ให้บริการสารสนเทศในการพัฒนาและการจัดการคอลเลกชัน (Amsden, 1968 ; Steins, 2005)

2. ช่องทางสำคัญที่ช่วยให้ผู้ใช้สารสนเทศด้านมานุษยวิทยารับรู้เกี่ยวกับบริการของห้องสมุด คือการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้บุคคลทั่วไปเข้าร่วม ส่วนบริการฐานข้อมูลออนไลน์ ช่องทางหลักที่ช่วยให้ผู้ใช้ทราบเกี่ยวกับการมีอยู่ของบริการ คือโปรแกรมค้นหา เช่น Google นอกจากนั้น การบอกต่อ และการแนะนำจากบุคคลอื่น ก็เป็นอีกหนึ่งช่องทางที่มีบทบาทช่วยให้ผู้ใช้รับรู้เกี่ยวกับบริการของห้องสมุด และการให้บริการฐานข้อมูลออนไลน์ของศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร

3. ผู้ใช้สารสนเทศด้านมานุษยวิทยาในห้องสมุดทุกคนใช้สื่อสิ่งพิมพ์รูปแบบหนังสือ โดยเฉพาะหนังสือภาษาไทย ส่วนรูปแบบอื่น ๆ เช่น วารสารและนิตยสาร หนังสืออ้างอิง และรายงานการวิจัย มีเฉพาะบางคนที่ใช้ นอกจากนั้น มีผู้ใช้จำนวนหนึ่งได้ใช้หนังสืองานศพด้วย เพราะเป็นแหล่งข้อมูลที่มีคุณค่าหลายด้านส่วนสื่อโสตทัศน เช่น วิดีทัศน์ ซีดี ดีวีดี และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ และฐานข้อมูลที่ห้องสมุดบอกรับเป็นสมาชิก มีผู้ใช้จำนวนน้อย

เป็นที่น่าสังเกตว่าแม้ผู้ใช้สารสนเทศด้านมานุษยวิทยาในงานวิจัยนี้ประกอบด้วยกลุ่มบุคคลหลากหลายอาชีพ นอกเหนือจากนักวิชาการด้านมานุษยวิทยา ผลการศึกษาด้านรูปแบบทรัพยากรสารสนเทศที่ใช้ก็ยังเป็นไปในทิศทางเดียวกับผลการวิจัยอื่น ๆ ที่ศึกษาเฉพาะนักมานุษยวิทยา กล่าวคือ ผู้ใช้นิยมใช้สารสนเทศในรูปแบบหนังสือฉบับพิมพ์ ตัวอย่างเช่น ผลการศึกษาการใช้ทรัพยากรของนักวิชาการในสาขามานุษยวิทยาของ Sutton & Jacoby (2008) ที่พบว่า นักมานุษยวิทยาใช้หนังสือจำนวนมาก แม้ว่าจะอยู่ในยุคดิจิทัล นอกจากนั้น ในการสอนและการทำวิจัย นักวิชาการสาขานี้ใช้ทรัพยากรรูปแบบหนังสือมากกว่าวารสาร ส่วนนักศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาเอกในสาขานี้ใช้หนังสือที่เป็นสิ่งพิมพ์มากกว่าใช้หนังสือที่มีอยู่ทั้งในรูปสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ให้บริการในห้องสมุด ผลการศึกษาของ Rosenberg (2015) ก็พบว่า ในวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท และปริญญาเอกของนักศึกษาด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มีการอ้างถึงสื่อรูปแบบหนังสือมากที่สุด จำนวนร้อยละ 55 รองลงมาอ้างถึงบทความวารสาร ร้อยละ 33 จากผลการศึกษาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นความสำคัญของทรัพยากรสารสนเทศประเภทสิ่งพิมพ์รูปแบบหนังสือที่มีต่อการศึกษาค้นคว้าด้านมานุษยวิทยา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโครงสร้างทางวิชาการของศาสตร์ด้านนี้ เน้นข้อมูลเชิงหลักฐาน การทำงานวิจัยในสาขานี้จึงมีแนวโน้มที่จะใช้หนังสือมากกว่าสิ่งพิมพ์รูปแบบอื่น (Kushkowski, Parsons, & Wiese, 2003) นอกจากนั้น Bachand (2013) ยังให้ความเห็นว่า แม้นักมานุษยวิทยาบางกลุ่ม เช่น นักมานุษยวิทยากายภาพ นักวิชาการวัฒนธรรมศึกษา และนักภาษาศาสตร์ มีความต้องการและใช้วารสารมากกว่าหนังสือ แต่ก็พบว่าโดยรวมแล้วนักมานุษยวิทยาใช้หนังสือในรูปแบบสิ่งพิมพ์สูงมากเพราะทรัพยากรสารสนเทศที่แสวงหาเน้นลักษณะที่เปรียบเทียบได้ เป็นเรื่องต่างถิ่น หายาก และบางครั้งก็เก่าแก่ แต่ไม่ว่าอย่างไรก็ตาม ห้องสมุดยังคงมีบทบาทสำคัญอย่างมากสำหรับการให้บริการสารสนเทศด้านมานุษยวิทยา

สำหรับผลการศึกษาที่พบว่าผู้ใช้สารสนเทศด้านมานุษยวิทยาในประเทศไทยใช้ฐานข้อมูลเชิงพาณิชย์ที่ห้องสมุดศูนย์ฯ บอกรับน้อย อาจเป็นเพราะความไม่สะดวกในการใช้ อาทิ มีความยุ่งยากในการเข้าใช้ (login) ที่ยังจำกัดให้ใช้เฉพาะภายในห้องสมุด ศูนย์ฯ กอปรกับฐานข้อมูลเชิงพาณิชย์ที่ศูนย์ฯ ให้บริการส่วนใหญ่ไม่ใช่ฐานข้อมูลด้านมานุษยวิทยาโดยตรง ที่สามารถตอบสนองความต้องการเฉพาะเจาะจงทางด้านนี้ได้ นอกจากนั้นการใช้สารสนเทศเพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ ที่ไม่ใช่การผลิตผลงานวิชาการ

เชิงลึก เช่น การใช้เพื่อประโยชน์เชิงสาธารณสุขหรือเพื่อประโยชน์ในชีวิตประจำวัน เนื้อหาในฐานข้อมูลออนไลน์เชิงพาณิชย์อาจไม่ตอบโจทย์ความต้องการของผู้ใช้กลุ่มนี้ ต่างจากฐานข้อมูลออนไลน์ที่ศูนย์ พัฒนาและเปิดโอกาสให้สาธารณสุขชนเข้าถึงได้อย่างเสรีโดยไม่มีข้อจำกัดที่ได้รับความนิยมในวงกว้าง เนื่องจากให้ข้อมูลหลากหลายทั้งรูปแบบการนำเสนอ และระดับความลึกซึ้งของเนื้อหา

4. ผู้ใช้สารสนเทศในห้องสมุดมีวิธีการเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศทั้งด้วยการสืบค้นรายการที่ต้องการจากฐานข้อมูลรายการออนไลน์ และการค้นดูจากชั้นหนังสือโดยตรง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในการใช้ ความคุ้นเคยกับห้องสมุด ประเภททรัพยากรสารสนเทศ และวัตถุประสงค์ที่ต้องการนำสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ ส่วนการเข้าถึงฐานข้อมูลออนไลน์ที่ให้บริการบนเว็บไซต์ ผู้ใช้สืบค้นผ่านโปรแกรมค้นหา และสืบค้นทางเว็บไซต์ศูนย์ โดยตรงซึ่งขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในการใช้ และความสามารถในการจดจำที่อยู่เว็บไซต์ฐานข้อมูลศูนย์ (URLs)

5. วิธีการใช้ / การจัดการทรัพยากร ที่เข้าถึงที่ผู้ใช้ทรัพยากรฯ ห้องสมุดและผู้ใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ทำเหมือนกัน คือ การอ่านและจดบันทึก ซึ่งเป็นกระบวนการเบื้องต้นของการนำสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ทุกด้านส่วนวิธีการอื่น ๆ เช่น การยืม การทำสำเนา และการดาวน์โหลดไฟล์ลักษณะต่าง ๆ รวมทั้งการแบ่งปันทางสื่อสังคมเป็นวิธีการที่ขึ้นอยู่กับประเภทของทรัพยากรสารสนเทศที่ใช้ และลักษณะส่วนบุคคล

6. การสร้างสรรค์ที่เกิดจากการนำสารสนเทศในสื่อที่ให้บริการในห้องสมุดและในฐานข้อมูลออนไลน์ไปใช้ครอบคลุมด้านต่าง ๆ ทุกด้าน เหมือนกัน กล่าวคือ มีทั้งด้านวิชาการ ด้านนโยบาย ด้านสาธารณสุข ด้านชุมชนและพื้นที่ ด้านพาณิชย์ และด้านการดำรงชีวิต แม้ว่าอาจมีผู้ใช้บางกลุ่มอาชีพใช้เพื่อประโยชน์แตกต่างกัน แต่ผลการศึกษาส่วนนี้กลับยิ่งสะท้อนให้เห็นคุณค่า บทบาท และความสำคัญของสารสนเทศด้านมานุษยวิทยาต่อสังคม และความท้าทายของแหล่งสารสนเทศด้านมานุษยวิทยาที่จะกำหนดนโยบายและแนวทางการให้บริการที่เหมาะสมเพื่อตอบสนองความต้องการและการใช้สารสนเทศด้านนี้ของผู้ใช้ทุกกลุ่ม

ข้อเสนอแนะ

1. เนื่องจากลักษณะของสารสนเทศด้านมานุษยวิทยาและกลุ่มผู้ใช้ที่ครอบคลุมกว้างขวางหลากหลาย แหล่งสารสนเทศด้านมานุษยวิทยาที่เปิดโอกาสให้ผู้ใช้ทั่วไปใช้บริการจึงควรคำนึงถึงแนวทางการสร้างความสมดุลแก่ทรัพยากรสารสนเทศที่จัดหาและให้บริการได้อย่างเหมาะสม สามารถตอบสนองความต้องการใช้ของผู้ใช้ได้ทุกกลุ่ม เช่น การพิจารณาด้านประเภท และระดับความลึกซึ้งของทรัพยากรสารสนเทศที่จัดหาหรือพัฒนาและการพิจารณาความต้องการใช้สารสนเทศที่นำเสนอเป็นภาษาต่าง ๆ โดยเฉพาะภาษาแม่ ภาษาถิ่น เป็นต้น เพื่อรองรับทั้งผู้ใช้ทั่วไป นักวิชาการสาขาต่าง ๆ และนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญด้านมานุษยวิทยา

2. การออกแบบบริการให้สามารถตอบสนองความต้องการใช้ของผู้ใช้ แหล่งสารสนเทศจำเป็นต้องศึกษาและวิเคราะห์ผู้ใช้สารสนเทศด้านมานุษยวิทยาให้เข้าใจลึกซึ้งชัดเจนด้วยวิธีการต่าง ๆ เนื่องจากลักษณะธรรมชาติของสารสนเทศด้านมานุษยวิทยาที่เป็นสหศาสตร์ซึ่งเป็นประโยชน์แก่กลุ่มผู้ใช้ในสาขาวิชาต่าง ๆ และหลากหลายอาชีพ อีกทั้งด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้ผู้ใช้อีกมีความคาดหวังต่อคุณภาพของบริการที่จะได้รับจากแหล่งสารสนเทศสูงขึ้น โดยเฉพาะการให้บริการแบบออนไลน์ทั้งในด้านความสะดวกและความรวดเร็วในการเข้าถึง ความครอบคลุมและความหลากหลายของข้อมูล นอกจากนี้การจัดลำดับความสำคัญของกลุ่มผู้ใช้ก็เป็นอีกปัจจัยที่แหล่งสารสนเทศต้องคำนึงถึง เช่น หากเน้นการให้บริการแก่นักวิชาการ บรรณารักษ์ก็อาจต้องทำงานร่วมกับนักมานุษยวิทยา เพื่อให้เข้าใจพฤติกรรมสารสนเทศ ทรัพยากรสารสนเทศ และความต้องการสารสนเทศ เพื่อสร้างสรรค์บริการสารสนเทศใหม่ แต่ถ้าหากเน้นผู้ใช้สารสนเทศด้านมานุษยวิทยาทั่วไป บรรณารักษ์ก็อาจต้องเพิ่มช่องทางการสื่อสารกับผู้ใช้ให้หลากหลายมากขึ้น และเพิ่มบทบาทในการชี้แหล่งสารสนเทศ เป็นต้น

3. แหล่งสารสนเทศด้านมานุษยวิทยา ควรให้ความสำคัญในการประชาสัมพันธ์เชิงรุกผ่านการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดเสวนา เป็นต้น และการสร้างเครือข่ายการ “บอกต่อ” เพื่อเพิ่มการรับรู้เกี่ยวกับบริการแก่กลุ่มผู้ใช้เป้าหมาย ส่วนการสร้างการรับรู้เกี่ยวกับฐานข้อมูลออนไลน์ที่พัฒนา นอกเหนือจากการสื่อสารผ่านช่องทางต่าง ๆ ที่เสนอข้างต้นแล้ว การปรับแต่งเว็บไซต์ที่ให้บริการฐานข้อมูลให้ติดอันดับการค้นหาในตำแหน่งต้น ๆ หรือติดหน้าแรกของโปรแกรมช่วยการค้นหาต่าง ๆ (Search Engine Optimization-

SEO) ก็เป็นวิธีการเพิ่มปริมาณการใช้ประโยชน์จากสารสนเทศที่ให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การออกแบบฐานข้อมูลออนไลน์เพื่อให้ผู้ใช้ทั่วไปสามารถเข้าถึงได้อย่างเสรีนั้น นอกเหนือจากเนื้อหาที่มีคุณภาพ และส่วนต่อประสานของระบบกับผู้ใช้ที่มีลักษณะใช้งานง่ายแล้ว แหล่งสารสนเทศควรพิจารณารูปแบบมาตรฐานการพรรณนาข้อมูลที่เป็น (Metadata standard) และลักษณะ (Features) ที่เอื้อให้ผู้ใช้สามารถจัดการผลการสืบค้นเพื่อใช้ประโยชน์ได้อย่างสะดวก เช่น การจัดรูปแบบหน้ากระดาษอัตโนมัติ การส่งออกข้อมูลไปยังโปรแกรมจัดการรายการบรรณานุกรม การส่งไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ ผลการค้นห และ การแบ่งปันผลการค้นหาทางสื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- Academic Database Division. (2017). Digital repository: The SAC's knowledge management and digital information management. (In Thai). **SAC Newsletter**, 19(92), 25-29.
- Amsden, D. (1968). Information problems of anthropologists. **College & Research Libraries**, 29(2), 117-131. DOI: https://doi.org/10.5860/crl_29_02_117
- Bachand, B. R. (2013). Anthropology libraries and anthropological research today. **Behavioral and Social Sciences Librarian**, 32(3), 176-193. DOI: <https://doi.org/10.1080/01639269.2013.818412>
- Borin, J., & Yi, H. (2008). Indicator for collection evaluation: A new dimensional framework. **Collection Building**, 27(4), 136-143. DOI: <http://dx.doi.org/10.1108/01604950810913698>
- Duangviset, N. (2018). What is anthropology? (In Thai). Retrieved 12 December, 2017, from <http://www.sac.or.th/databases/anthropology-concepts/page/1>
- Kingma, B., & McClure, K. (2015). Lib-value: values, outcomes, and return on investment of academic libraries, phase III: ROI of the Syracuse University Library. **College and Research Library**, 76(1), 63-80. DOI:10.5860/crl.76.1.63

- Kottak, C. P. (1997). **Anthropology: The exploration of human diversity** 7th ed. Boston: McGraw Hill.
- Kushkowski, J. D., Parsons, K. A., and Wiese, W. H. (2003). Master's and doctoral thesis citations: Analysis and trends of a longitudinal study. **Reference and instruction publications and papers**. 30. Retrieved 5 January 2018, from http://lib.dr.iastate.edu/refinst_pubs/30
- Lerdpipatworakul, T. Interviewed, 29 November 2016.
- O'Neil, D. (2012). **Overview of anthropology**. Retrieved 22 May 2017, from <http://anthro.palomar.edu/intro/overview.htm>
- Panomwan Na Ayutthaya, P. (2017). **Archaeological heritage: Why excavate?** (In Thai). Retrieved 12 December 2017, from <https://thaipublica.org/2017/08/econoarchaeology2/>
- Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre's Library. (n.d.). **About the Library**. (In Thai). Retrieved 1 October 2017, from <http://www.sac.or.th/library/th/content/เกี่ยวกับห้องสมุด>
- Robbins, M.C., Hockenbury, S., and Cook, S. (2013). **Lesson1: the scope of anthropology and its goals**. Retrieved 22 December 2017, from <http://online.missouri.edu/exec/data/courses/2464/public/lesson01/lesson01.aspx> 2013
- Rosenberg, Z. (2015). Citation analysis of M.A. theses and Ph.D. dissertations in Sociology and Anthropology: An assessment of library resource usage. **The Journal of Academic Librarianship**, 41(5), 680-688. DOI:<https://doi.org/10.1016/j.acalib.2015.05.010>
- Schmid, O. (2009). Anthropological information needs: Survey report. **Anthropology News**, 50, 22. DOI:10.1111/j.1556-3502.2009.50622.x
- Shoocongdej, R. (2017). Managing data in social science and humanities research. (In Thai). In Chewasit Boonyakiet (Ed.). **Research Data Management in the Digital Age** (pp. 41-49). Bangkok: Princess Maha Chakri Sirindhorn

Anthropology Centre.

Stein, J. (2005). Anthropology libraries. In M. A. Drake (Ed.). **The Encyclopedia of Library and Information Science** (pp. 53-63). BocaLotan, FL: CRC Press.

Sutton, A. M. & Jacoby, J. (2008). A comparative study of book and journal use in four social science disciplines. **Behavioral and Social Sciences Librarian**, 27(1), 1-33. DOI: 10.1080/01639260802152709

The Thailand Research Fund. (2014). **TRFs Research Utilization 2014**. (In Thai). Bangkok: Thailand Research Fund.